

Luis Roca Jusmet: *Ejercicios espirituales para materialistas. El diálogo (im) posible entre Pierre Hadot y Michel Foucault.* Barcelona : Terra Ignota, 2017

Jordi Riba¹

Ens preguntem sovint quin és el paper de la filosofia, i si ella ens ha d'ajudar a canviar el món? Ho hem de fer? I com hem de fer aquest canvi? Aquestes són preguntes habituals entre els escrits filosòfics i els seus lectors. Es cert que la filosofia planteja la qüestió de com hem de viure. Aquesta va ser la pregunta que es va fer Sòcrates. I molts dels filòsofs actual encara estan intentant trobar una resposta actualitzada al com hem de viure. Concretat en com seria la millor manera de viure la vida plegats, i com hem de pensar la vida.

¹ Professor del Departament de Filosofia-UAB
jordi.riba@uab.cat

De Marx es recorda sempre, encara que poc contrastat si fem cas de molts dels seus estudiosos, que va ser qui va dir que la nostra tasca no era només pensar el món, sinó canviar-lo. Ell, es cert, va establir una certa línia divisòria entre la reflexió teòrica i l'acció pràctica. Encara que s'ha tendit a veure-ho amb una certa concreció massa simplista, doncs la realitat de la relació entre les dues és molt més complexa. A vegades, per posar un exemple, hi ha formes d'activisme que no s'han parat a pensar quines poden ser les implicacions del seu activisme. Molts d'ells tendeixen a buscar possibles. No son profundament pessimistes, però tampoc son utòpics. No creuen en la idea que un dia hi haurà una preciosa revolució que ho canviarà tot i que no deixarà res més a la Terra que no sigui igualtat, felicitat i justícia.

És qüestió d'una lluita en curs amb unes coordenades històriques específiques que intenten trobar les opcions potencials portin al futur democràtic. Per tant, no s'ha de treballar sota la gran pregunta "Què ens espera en el futur?", sinó amb un conjunt més petit de preguntes, com ara com es podria donar la situació històrica -o el que sigui que ens modela, o la lluita- que ens permeti produir un potencial per tenir menys violència, més justícia i més igualtat. Tenir, en definitiva, objectius més modestos.

De vegades hi pot haver progressos, però el progrés no és inexorable. No podem assumir que tot es mou cap a un món millor, i tampoc podem assumir que, senzillament, tot es repeteix. Les coses

són més complicades. Ens movem cap endavant, ens movem cap enrere, i constantment repensem la nostra idea de progrés. Algunes formes de progrés no necessàriament han de ser destructives, això ens ho va ensenyar Walter Benjamin. Hem de ser humils pel que fa al futur. No som enginyers del futur, però trobem el nostre camí. Podem establir les aliances que facin possible l'impossible. En aquest context, se'ns fa necessitem la categoria d'humà. I la necessitem mentre hi hagi una part de la població a qui es tracta com si fos més humana, o a qui es presenta com l'humà exemplar, i una altra que és considerada menys humana, o que surt de la norma del que es considera humà.

Necessitem en definitiva, desenvolupar el concepte d'ésser humà, històricament i políticament, perquè no sigui tan exclusiu. Repensar el jo lligat als altres. Encara que evidentment, hi ha idees de l'ésser humà que són molt individualistes, del tipus: "Jo sóc l'amo del meu destí". Encara que també, com criatureres ètiques que som, ho som pel fet de ser socials. Quan Hannah Arendt sentència que viure a la Terra tots junts significa que cap de nosaltres té el dret de prendre-li la vida a algú altre suggereix que hi ha un lligam social i ètic que ens compromet a preservar la vida.

Dins d'aquesta perspectiva es situa el llibre de Luís Roca Jusmet, *Ejercicios espirituales para materialistas. El diálogo (im)posible entre Pierre Hadot y Michel Foucault. materialistas que vol, i de fet fa*, una aportació original i oportuna al camp esmentat, des d'un diàleg no realitzat entre Michel Foucault i Paul Hadot. Ambdós reputats filòsofs

de la segona meitat del segle XX que en les seves obres, tal com recorda l'autor en el primer capítol del llibre, tingueren unes biografies en paral·lel, malgrat l'absència de encontres personals i models filosòfics dispars, àdhuc oposats. Front l'aparent paradoxa que representa aquesta oposició, tal com es relatada en els capítols següent, queda ben palès que per un cantó l'espiritualitat des exercicis proposats per Hadot, i per altra el materialisme que es desprèn dels escrits del darrer Foucault, Roca Jusmet és capaç de donar-li no solament sentit sinó extreure'n d'ella, de la paradoxa, una perspectiva que, dins de l'espai filosòfic actual no havia estat fet.

Ben probablement la part més interessant del llibre sigui la que s'inicia a la la pàgina 119 del llibre de Lluís Roca, amb la citació de fa de filòsof actual Bernard Stiegler. "Ese materialismo no es el que niega el espíritu, sino el que plantea que el espíritu, que no se reduce a la materia, está siempre condicionado por ella." a partir d'ella Roca Jusmet fa evident que les obres d'aquest dos autors, tal com em esmentat, contemporanis l'un de l'altre, i amb oposades formes d'entendre la vida i l'obra, tal com es relatat en el llibre, podem estar mes propers del que sembla. La filosofia com a forma de vida de Hadot i la filosofia com a cura de si de Foucault, recobren intensitat de la mà de Luís Roca Jusmet en aquest exercici arriscat d'apropar dos autors que aparentment, només aparentment com hem dit, es troben lluny.

I es que com diu l'autor al començament en la introducció, constatant un fet clau per entendre la Modernitat i les claus que el

llibre en dona sobre ella: Front de la persistència quasi permanent de les dificultats que la societat viu actualment, només en l'exercici actiu de la recerca de l'impossible podem lluitar contra dels dogmatismes imposats per la por i la incertesa. Cert és, que el diàleg filosòfic entre ambdós autors, malgrat l'apreci i reconeixement mutu, no va existir, per la qual cosa, el mèrit del llibre en qüestió es encara superior. Es doncs cert que la filosofia no es sola i exclusivament diàleg entre filòsofs. En aquest cas no n'hi va haver-hi. Ho es entre persones, l'autor i els seus lectors, que en un procés socials, veuen necessària, per inqüestionable, la trobada de sortides a determinades quites que el mon, ens posa. Per aquesta raó, més enllà de l'escepticisme latent des dos autors, no es veu com a causa que de les seves pàgines en poguérem extraure coneixements importants per mirar de respondre les grans preguntes esmentades al principi.

El llibre de Luís Roca Jusmet ens hi convida de totes totes a realitzar aquesta tasca infinita, i per això feixuga. Convida al lector a dialogar amb dos filòsofs importants, decisius per la concepció d'aquella determinada filosofia que entén la seva tasca com a propagadora de formes i d'idees que permetin, en permetin, pensar i fer una vida més plena.

